

1. attická černá figura

Attická černofigurová keramika představuje jeden z uměleckých vrcholů řecké výtvarné tvorby vůbec. Styl se dělí do tří časových období: období pionýrů (625-600), ranou fází (600-565) a vrcholnou fází (565-530). Jeho rozvoj tedy trval asi sto let, následně byla černofigurová malba vystřídána červenofigurovou. V této době už můžeme bezpečně rozeznat velký počet individuálních malířů a jejich škol, mnohé z nich známe také jménem.

Mezi prvními umělci, kteří zcela přešli k černofigurové malbě, a tedy zástupcem období pionýrů, je tzv. Malíř Nessa. Jeho jméno není známo a pojmenován je podle ústředního motivu své nejznámější vázy, na které je zachycen boj Herakla s tímto kentaurem. Jakkoliv se attická produkce v této době již korintské zcela vyrovnala, stále se u ní setkáváme s prvky přejatými z Korintu, u tohoto malíře jsou to např. ornamentální rosety.

V rané fázi, která zabírala první třetinu 6. století, se výzdobou velkých nádob zabývali např. Malíř Gorgony a Sofilos. Oba často zobrazovali mytologické scény a jejich styl byl už dosti náročný a propracovaný. Výjimečné kvality dosáhli v této době také malíři menších nádob, mezi nimiž vynikají tzv. číše s komasty – tento motiv veselých tanečníků, kteří jsou většinou zachycováni v bujarém průvodu, přešel do Athén také z Korintu.

Jednou z nejvýznamnějších památek nastupujícího vrcholného slohu je tzv. kráter Françoise. Byl nalezen roku 1844 v etruské hrobce poblíž Chiusi a pojmenován je podle svého objevitele. Když byl nalezen, byl rozbit na více jak 600 kousků, podařilo se jej ale restaurovat a dnes je vystaven ve florentském muzeu. Mimo velké množství figurálních výjevů je na něm i nápis, kde se říká, že jej vyrobil jistý Ergotimos a pomaloval Kleitias. Vyniká ve dvou ohledech – jednak je to první doklad volutového kráteru, zřejmě tedy vynálezu hrnčíře Ergotima, dále předčí všechny ostatní dříve nalezené vázy bohatstvím figurálních výjevů, celkem na něm nalezneme 270 lidských a zvířecích figur, které jsou opatřeny popisky (těch je tam kolem 120) a tvoří tak cosi jako ilustrovanou učebnici tehdejší řecké mytologie. Hlavní vlys mezi uchy nádoby zachycuje svatbu Pélea a Thetidy, ale nalezneme zde třeba i lov na kance Kalydonského, návrat Thésea do Athén, boj Kentaurů s Lapithy, Hefaistův návrat na Olymp, atd. Tyto mytologické scény se střídají s pásy ornamentální výzdoby. Z dalších umělců této doby si jmenujme třeba Nearcha (nejznámější je úlomek s Achillem u koňského spřežení) nebo Amasise (jeho jméno ukazuje na egyptský původ, i jeho styl nese orientální prvky, měl v oblibě dionysovské scény i obrázky z každodenního života). Mistrem nad mistry v technice černé figury pak byl Exekias, kolem nějž se shromáždila celá velká škola vynikajících malířů. Jeho figury jsou monumentálních rozměrů, přesto zpracované do nejmenších detailů, vynikající je i kompozice a vyvážená ornamentální výzdoba, jež dotváří celkovou podobu nádoby, ale dává přitom vyniknout

mytologickým motivům v její výzdobě – slavná je amfora s Achilleem a Ajakem při hře v kostky, souboj Achillea s Penthesileou, Ajakova sebevražda, atd.

V poslední třetině 6. století dospěla černofigurová technika do pozdní fáze a již od roku 530 se setkáváme i novější technikou červenofigurovou. Zpočátku byly v oblibě tzv. bilinguální vázy, kde byla stejná scéna zachycena v obou provedeních (malíři jako Andokidův malíř nebo Psiax). Postupně se tedy černofigurová malba přestala používat (respektive se s ní setkáme jen na méně kvalitních a důležitých dílech), výjimkou zde však byly tradiční panthenajské amfory, kde se používala až do helenistického období.